מסורת הש"ס

גמ' ג)[חולין ב. לקמן ד.] **ד)**[לקמן ד:] **ג)**[לקמן ה.] **ה)**[סט:] **ס)**[חולין ב: ממנות ג.] **ו)**[עי' תוס' ממנות ג.]. **ז)**[ד"ה הכל] **ח)**[תמורה ב.] **ם)**ממנות ג. תמורה ב. ע"ש **רש"י ט)**[ג"ל דמי פלוגי עלי ומתן פלוגתא בעבד הנמכר בשוק] **י)**ג"כ גליון עד י"ג שנה **יא)**מפי מורי ז"ל. כ"ל ס"ל **תום' יב)**ג"כ מה"ר מ"ז **יד)**ג"כ ערכין **יג)**רש"ק מ"ז **יד)**ג"כ ערכין **טו)**ג"ל כותבין ג"ק **טז)**ג"כ מלקמני נידרין **יז)**ג"כ גליון אלמא אין לו דמים **יח)**[ועי' תוס' ב"ק פ"ב: ד"ה מכאן] **יט)**ג"ל דהתם בתר כבי מוקמינן ליה בשלהו לו מדשיו לרשב"ג דאמר כל וכו' **כ)**ג"כ גליון כמי **כא)**ג"כ ממני מיקמיך למעוטי מיפוק ליה מקרבנו ולק קרבן מבהו דאמר ויי"ל דס"ד דשלוחו של אדם כמותו ולק מקרי קרבן מבהו ואם תאמר ולכאורה יש לומר למעוטי שלוחו וכ"ש כו'

הגהות הב"ח

(ו) **רש"י** ד"ה בפשוח וכו' בפשח הס"ד ואמ"כ מ"ה בהדיא קתני להו כולהו הכי:

גליון הש"ס

תום' ד"ה קרבנו ולא קרבן **חבירו** וכו' **דכתיב ביבמה** וקראו לו הן ולא שלוחן. יעמוש דף קפ ע"ב: **בא"ד** וכן **בעבלה** ערופה ומדרי ולא שלוחם פוטה דף מד:

הגהות הגר"א החדשות

ו)רש"י ד"ה תני כו'. וי"ל ממלי דלא נקט טומטום ואנדרוגינוס דהיל כרישא. ועל נאון הר' קשה הא קתני כהנים ולוים דוכתי. וכ"ע להא ל"ל למה לא קתמר נידרין לאתויי טו"מ או עובד כוכבים ולומר ג"כ מני מדשר מפרש. וי"ל דהא עוד י"ל למה לא קתמר מופלא וי"ל דמסכל מערכין ס"מ ה"ל ממסכל מערכין נעשרכין ס"מ. ולפ"ז י"ל ל"ש על נידרין ג"כ י"ל דממערכין נעשרכין ס"מ. אלא לעולם ל"ש על נידרין דמיעט מיניה פרין. ולכך כתולם לא היה יכול לשנות מני והדר מפרש דלא צריך כ"ש מכל פטוח מכן מדש לאיט לא נידר מסני שפיר:

ז) תמר המלנס"ד ס"ז דעפקתי מכשפקה המלוייקם של **לפנ** מני הכא הגלון ל"ש דמשמע מגוף כתב ידו הקדוקה בכוספות הגהות ושיוסס מלמד מוקפות בלמלי עגול. ולפיה הטעות בשולי הדיפה להעיר את המעיין מלמי יהודה ליב בלא"ש מ"ר הכא הגלון ל"ש מוהר"ל מפראהם **לפנ** זללה"ה קלייגענרמלן מגילעסלפק.

תורה אור

גמ' א) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתָהּ אֶתֶן מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: (ויקרא ג, ב)

ב) לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וְתִמּוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ: (ויקרא כז, י)

תום' ג) וְקָרְאוּ לוֹ עַמֵּי קָדֹשׁ גְּאוּלֵי יְיָ וְאַתְּ תִּקָּרֵא דְרוּשָׁה עִיר לֹא נֶעֱזָבָה: (ישעיה סב, יב)

שיטה מקובצת

ם) ותני והדר מפרש. בקונטרס פי' ב' לשונות ועוד פי' ר"י לאשמועינן דיש לו דמים אע"ג דלא יצא מכלל נפל. תוס': **ג)** לאתויי יורש. תימה דהא בסנהדרין פ' שתי מדות עלה דהתהיא דהכל סומכין תני בהדיא והיורש סומך ואומר ר"י דהכל סומכין עיקר ואיידי דתני דיני יורש דשאר מילי דמביא נסכים ומביר תני והיורש סומך והר"ר יוסף מא"א אמר דתרי יורש הוי חד כגון הפרוש האב ואחר כך מת וחד לא הספיק להפרש עד שמת ולהכי מצריך הני תרתי משניות. תוס': **ג)** וליף תחילת הקדש מסוף הקדש. תחילת הקדש זו תמורה לפי שהיא תחילת הקדש של בהמה זו וסוף הקדש זו סמיכה לפי שהיא סמוך לשחיטה [רא"ש דהא] במס' נזיר בפ' ב"ש אומר סוף הקדש זו תמורה וי"ל

דבני סמיכה הוי תמורה דהתלת הקדש אבל לגבי תחילת הקדש הוי סוף הקדש לפי שאי אפשר לתמורה לבא אלא עד אחר הקדש: תוס' וליף תחילת הקדש מסוף הקדש. ולקשה דבתמורה ליף מקרא דאין אדם מביר בקרבן חבירו ואמאי צריך קרא נילף מסוף הקדש דאימעט מקרא דאין אדם סומך בקרבן חבירו ועוד הקשה הר"ר משה מהא דקאמר בשמעתין ור' יהודה הא' אם המר ימיר מאי מעיד ליה לרבות את האשה לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר ואמאי לא קאמר דהוי אמינא נילף תחילת הקדש מסוף הקדש מה נשים ליתבנו בסמיכה אף בתמורה כן ר"י דדוקא לענין יורש ירוש"י דיהודה תחילת הקדש מסוף הקדש משום שאין אדם מביר בקרבן חבירו כדתנן בפ"ק דתמורה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קודשתו חלה בבית הבעלים אף תמורתו בבית הבעלים והכי ליף מה סוף הקדש עשה יורש כאחר אף תחילת הקדש עשה יורש כאחר אבל לענין אישה לא הוי לפינן תחילת הקדש מסוף הקדש דתוספ' הר"ש ועיין בתוס' ומנחות דף ע"ג ע"א ד"ה לפי: [שם] מה סוף הקדש [כו'] יורש אינו מביר (כו') וא"ת הך היקשא מהיכא אתיא ועוד אדליפת תמורה מסמיכה נילף משחיטה יורש שוחט אף תמורה יורש שוחט מסמיכה לפינן דתמורה כסמיכה תרוייהו בחד עניינא דאין אדם מביר בקרבן חבירו וכן אין אדם סומך בקרבן חבירו אבל אדם יכול לשחוט קרבן חבירו כדאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל מכאן ששלוחו של אדם כמותו.

ט) גרלמה דל"ל דיכו הוי לשוחט. וכוונתו דלפ"ז כשמת שלוחו קודם לך עשה דלגי קרא קרבנו למעט פיט מאר ממילא נדע דיכו ממעט לף שלוחו של אדם כמותו. ל"ל דלשוחט שלוחו של אדם כמותו.

מסכת סופרים
פרק א' הלכה ה'
אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל דְּפְתְּרָא וְלֹא עַל גַּבֵּי נְיָר מָחוּק לֹא בְשָׁחֹר וְלֹא בִשְׁיחוֹר וְלֹא בְקוֹמוֹם וְלֹא בְקַנְקַנְתּוֹם וְלֹא בְּמֵי טַרְיָא, וְאֵין נוֹתְנִין קַנְקַנְתּוֹם בַּדְּיוֹ:

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ע מהלכות ערכין הלכה טו:
ב ב מיי' שם הלכה ז:
ג ג מיי' שם הלכה ה:
ד ד מיי' שם הלכה ו:
ה ה מיי' שם הל' טו:
ו ו מיי' שם הלכה ח:
ז ז מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הל' ט:
ח ח מיי' פ"ש מהלכות תמורה הלכה ה:
ט ט מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הל' ט:

רבינו גרשום

נשתק מכ"ק של רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל (בעה"מ ספר שיטה מקובצת) ונוספו בו הוספות רבות ושנויי נוסחאות מכ"י רומי. וההוספות והשנויים הצגנו בין חצאי מרובע כזה [ ].

פרק ראשון

הכל מעריכין. בין לעצמן בין לאחרים כגון ערכי עלי או ערך פלוני עלי וחייב בערכו לפי שניו: ונערכין. שיכול אדם לומר [עליו] ערך פלוני עלי ונתפס הערך וחייב המערך לתת ערכו: נודרין. שיכול לומר דמי עלי או דמי פלוני עלי: [ונידרין]. תנודר נמי (זה) שנודר ואומר דמי פלוני עלי אין לו קצבה אלא שמין אותו כעבד הנמכר בשוק ונותן דמיו: ולא מערכין] מפני שאין להם דעת. דבעינן איש שיודע להפלות לשם מי הוא מערך או נודר: **גמ'** לאתויי מופלא הסמוך לאיש

[היינו] תינוק בן שתים עשרה שנה ותינוקת בת י"א שנה שממכרין למצות ונדריהן בבדקין אי הוי מופלא שיודע לשם מי הוא נודר או מערך הוי נדר אבל קודם לזמן הזה אע"ג דהוי מופלא לא הוי נדר דחשיב כקטן ולאחר זה הזמן אע"ג דלא הוי מופלא הוי נודר: ומנוול ומוכה שחין. שאין בהן דמים שאין אדם רוצה לקנותן: (נדרים). תנודר נמי (זה) שנודר ואומר דמי פלוני עלי אין לו קצבה אלא שמין אותו כעבד הנמכר בשוק ונותן דמיו: ולא מערכין] מפני שאין להם דעת. דבעינן איש שיודע להפלות לשם מי הוא מערך או נודר: **גמ'** לאתויי מופלא הסמוך לאיש

ומינו מים עד י"ג ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **מופלא** סמוך לאיש. בן י"ג שנה ויום אחד שהוא סמוך לימים ומינו מים עד י"ג ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **טומטום** ואנדרוגינוס נודרין וניודרין. שהרי יש להם דמים ומעריכין את האחרים שהרי נותן ערך אותו שלו נותן עליו ערך אותו שלו: **נדר בערכך נפשות**. ממעט לאיש שלו שאין נותן ערך אותו שלו לאחר: **כל שישנו בדמים** קרבנו. גבי סמיכה כתיבי תלתא קרבנו ויקרב ויסמוך ודריש רבי יהושע למה מיייחו קרבנו ולא קרבן חבירו ת"ש דתניא כשהוא אומר קרבנו ולא קרבן חבירו יכול לא יהא כשר אלא בעל הקרבן עצמו ת"ל ויקרב הכהן העולה ויכפר הכהן העולה ויסלח הכהן העולה הא כיצד בעל הקרבן עצמו כשר ושלוחו פסול ר' יהודה אומר אם המר ימיר מאי מעיד ליה ומה על לאתויי לכתיב התם תמיד ליה כמו קרבנו כמו קרבנו ולא קרבן חבירו ת"ש דתניא כשהוא אומר קרבנו ולא קרבן חבירו יכול לא יהא כשר אלא בעל הקרבן עצמו ת"ל ויקרב הכהן העולה ויכפר הכהן העולה ויסלח הכהן העולה הא כיצד בעל הקרבן עצמו כשר ושלוחו פסול ר' יהודה אומר אם המר ימיר מאי מעיד ליה לרבות את האשה לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר ואמאי לא קאמר דהוי אמינא נילף תחילת הקדש מסוף הקדש מה נשים ליתבנו בסמיכה אף בתמורה כן ר"י דדוקא לענין יורש ירוש"י דיהודה תחילת הקדש מסוף הקדש משום שאין אדם מביר בקרבן חבירו כדתנן בפ"ק דתמורה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קודשתו חלה בבית הבעלים אף תמורתו בבית הבעלים והכי ליף מה סוף הקדש עשה יורש כאחר אף תחילת הקדש עשה יורש כאחר אבל לענין אישה לא הוי לפינן תחילת הקדש מסוף הקדש דתוספ' הר"ש ועיין בתוס' ומנחות דף ע"ג ע"א ד"ה לפי: [שם] מה סוף הקדש [כו'] יורש אינו מביר (כו') וא"ת הך היקשא מהיכא אתיא ועוד אדליפת תמורה מסמיכה נילף משחיטה יורש שוחט אף תמורה יורש שוחט מסמיכה לפינן דתמורה כסמיכה תרוייהו בחד עניינא דאין אדם מביר בקרבן חבירו וכן אין אדם סומך בקרבן חבירו אבל אדם יכול לשחוט קרבן חבירו כדאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל מכאן ששלוחו של אדם כמותו.

ט) גרלמה דל"ל דיכו הוי לשוחט. וכוונתו דלפ"ז כשמת שלוחו קודם לך עשה דלגי קרא קרבנו למעט פיט מאר ממילא נדע דיכו ממעט לף שלוחו של אדם כמותו. ל"ל דלשוחט שלוחו של אדם כמותו.

הכל

מעריכין ונערכין נודרין וניודרין [א]כהנים לוים וישראלים נשים [ב]ועבדים טומטום [ג]ואנדרוגינוס נודרין וניודרין ומעריכין אבל לא נערכין שאינו נערך אלא הזכר ודאי ונקבה ודאית [ד]חרש שוטה וקטן נודרין ונערכין אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהם דעת: **גמ'** הכל מעריכין לאתויי מאי לאתויי [ה]מופלא סמוך לאיש נערכין לאתויי מאי לאתויי [ו]מנוול ומוכה שחין [ז]סד"א נדר בערכך כתיב כל שישנו בדמים ישנו בערכין וכל שאינו בדמים אינו בערכין קמ"ל נפשות כל דהו נודרין לאתויי מאי נידרין איצטריך ליה נידרין לאתויי מאי אי לאתויי טומטום ואנדרוגינוס בהדיא קתני להו ואי לאתויי חרש שוטה וקטן בהדיא קתני להו אי לאתויי [ח]פחות מבן חודש בהדיא קתני להו ואי לאתויי [ט]עובר כוכבים בהדיא קתני להו לעולם לאתויי פחות מבן חודש [י]ותני והדר מפרש [יא]הכל סומכין לאתויי מאי [יב]לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה [יג]הכל ממירין לאתויי מאי [יד]לאתויי יורש ודלא כרבי יהודה [טו]דתניא יורש סומך מימר ר' יהודה אומר מאי מעמא אינו סומך יורש אינו מימר מאי מעמא דרבי יהודה [טז]קרבנו ולא קרבן אביו [יז]ויליף תחלת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחלת הקדש יורש אינו מימר ורבנן [יח]המר ימיר לרבות את היורש וילפינן סוף הקדש מתחלת הקדש מה תחלת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש סומך ורבנן האי קרבנו מאי עבדי ליה מיבעי ליה קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים קרבנו ולא קרבן חבירו קרבנו [יט] לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה ורבי יהודה לרבות [כ]כל בעלי חוברין לסמיכה לית ליה ואי נמי אית ליה בעובד

הכל מעריכין. ערך כמוך בפרשה. (נדר דמי עלי ומשים חומו כעבד הנמכר בשוק): **מעריכין.** אם תמר על תחת ערך פלוני עלי נותן [י] ערך חומו פלוני כפי שניו שהערך ניתן לפי השנים הכתוב בפ' ערכין ואחר שנות הערכים הולכים: **נערכים.** אם תמר ערכי עלי או אם תמר תחר עליו ערך פלוני עלי: **נודרין.** [יא]דמי פלוני עלי: **נידרין.** דמי עלי או אם תמר תחר עליו דמי פלוני עלי: **נשים ועבדים.** ומשלמין תחר זמן כשנמכרה אשה או שנמכר העבד כן פ"ה אי נמי כשנמכרה אשה ואין יודעין אם יש להם זמן אם לאו גובין מהם ואם לאו [כותבין] עליהם וגובין לתחר זמן ועבד תע"ג דגבי מלות יש לו דין אשה לפי ערך זכר הוא נערך [יב] דלמ"ל מיסתמיט תנא למימר אם היה נערך כאשה: **טומטום ואנדרוגינוס נודרין וניודרין.** שהרי יש להם דמים ומעריכין את האחרים אם תמרו ערך פלוני עלי נותן ערך חומו פלוני עלי אם תמר תחר עליהם ערך פלוני עלי לא תמר כלום שזכר ונקבה תמורים בפרשה. ל"ה:

חרש שוטה וקטן. משמע לתחר ליה דמים לתרם [יג] [יב]והא דתמר פרק החובל (ב"ק פה:) תרמו נותן לו דמי כולו [יד] [יג]תרם שתינו יכול להתרפאות לי נמי פירש ר"ת תחרם בידי שמים תית ליה דמים[יד]:

מופלא סמוך לאיש. בן י"ג שנה ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **נדר בערכך נפשות.** ממעט לתיתקים ערכין לדמים ממוך ומוכה שתין הוא דלית ליה אבל מנוול אית ליה: **כל שישנו בדמים** קרבנו. גבי סמיכה כתיבי תלתא קרבנו ויקרב ויסמוך ודריש רבי יהושע למה מיייחו קרבנו ולא קרבן חבירו ת"ש דתניא כשהוא אומר קרבנו ולא קרבן חבירו יכול לא יהא כשר אלא בעל הקרבן עצמו ת"ל ויקרב הכהן העולה ויכפר הכהן העולה ויסלח הכהן העולה הא כיצד בעל הקרבן עצמו כשר ושלוחו פסול ר' יהודה אומר אם המר ימיר מאי מעיד ליה לרבות את האשה לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר ואמאי לא קאמר דהוי אמינא נילף תחילת הקדש מסוף הקדש מה נשים ליתבנו בסמיכה אף בתמורה כן ר"י דדוקא לענין יורש ירוש"י דיהודה תחילת הקדש מסוף הקדש משום שאין אדם מביר בקרבן חבירו כדתנן בפ"ק דתמורה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קודשתו חלה בבית הבעלים אף תמורתו בבית הבעלים והכי ליף מה סוף הקדש עשה יורש כאחר אף תחילת הקדש עשה יורש כאחר אבל לענין אישה לא הוי לפינן תחילת הקדש מסוף הקדש דתוספ' הר"ש ועיין בתוס' ומנחות דף ע"ג ע"א ד"ה לפי: [שם] מה סוף הקדש [כו'] יורש אינו מביר (כו') וא"ת הך היקשא מהיכא אתיא ועוד אדליפת תמורה מסמיכה נילף משחיטה יורש שוחט אף תמורה יורש שוחט מסמיכה לפינן דתמורה כסמיכה תרוייהו בחד עניינא דאין אדם מביר בקרבן חבירו וכן אין אדם סומך בקרבן חבירו אבל אדם יכול לשחוט קרבן חבירו כדאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל מכאן ששלוחו של אדם כמותו.

ומינו מים עד י"ג ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **מופלא** סמוך לאיש. בן י"ג שנה ויום אחד שהוא סמוך לימים ומינו מים עד י"ג ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **טומטום** ואנדרוגינוס נודרין וניודרין. שהרי יש להם דמים ומעריכין את האחרים אם תמרו ערך פלוני עלי נותן ערך חומו פלוני עלי אם תמר תחר עליהם ערך פלוני עלי לא תמר כלום שזכר ונקבה תמורים בפרשה. ל"ה:

חרש שוטה וקטן. משמע לתחר ליה דמים לתרם [יג] [יב]והא דתמר פרק החובל (ב"ק פה:) תרמו נותן לו דמי כולו [יד] [יג]תרם שתינו יכול להתרפאות לי נמי פירש ר"ת תחרם בידי שמים תית ליה דמים[יד]:

מופלא סמוך לאיש. בן י"ג שנה ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **נדר בערכך נפשות.** ממעט לתיתקים ערכין לדמים ממוך ומוכה שתין הוא דלית ליה אבל מנוול אית ליה: **כל שישנו בדמים** קרבנו. גבי סמיכה כתיבי תלתא קרבנו ויקרב ויסמוך ודריש רבי יהושע למה מיייחו קרבנו ולא קרבן חבירו ת"ש דתניא כשהוא אומר קרבנו ולא קרבן חבירו יכול לא יהא כשר אלא בעל הקרבן עצמו ת"ל ויקרב הכהן העולה ויכפר הכהן העולה ויסלח הכהן העולה הא כיצד בעל הקרבן עצמו כשר ושלוחו פסול ר' יהודה אומר אם המר ימיר מאי מעיד ליה לרבות את האשה לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר ואמאי לא קאמר דהוי אמינא נילף תחילת הקדש מסוף הקדש מה נשים ליתבנו בסמיכה אף בתמורה כן ר"י דדוקא לענין יורש ירוש"י דיהודה תחילת הקדש מסוף הקדש משום שאין אדם מביר בקרבן חבירו כדתנן בפ"ק דתמורה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קודשתו חלה בבית הבעלים אף תמורתו בבית הבעלים והכי ליף מה סוף הקדש עשה יורש כאחר אף תחילת הקדש עשה יורש כאחר אבל לענין אישה לא הוי לפינן תחילת הקדש מסוף הקדש דתוספ' הר"ש ועיין בתוס' ומנחות דף ע"ג ע"א ד"ה לפי: [שם] מה סוף הקדש [כו'] יורש אינו מביר (כו') וא"ת הך היקשא מהיכא אתיא ועוד אדליפת תמורה מסמיכה נילף משחיטה יורש שוחט אף תמורה יורש שוחט מסמיכה לפינן דתמורה כסמיכה תרוייהו בחד עניינא דאין אדם מביר בקרבן חבירו וכן אין אדם סומך בקרבן חבירו אבל אדם יכול לשחוט קרבן חבירו כדאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל מכאן ששלוחו של אדם כמותו.

ט) גרלמה דל"ל דיכו הוי לשוחט. וכוונתו דלפ"ז כשמת שלוחו קודם לך עשה דלגי קרא קרבנו למעט פיט מאר ממילא נדע דיכו ממעט לף שלוחו של אדם כמותו. ל"ל דלשוחט שלוחו של אדם כמותו.

בנערכין לאתויי: **טו)** בערכך נפשות תיכת כתיב ל"ש: **יו)** נקט. גליון א"ג י"ל דלרבותא נקטיה דסד"א דהוי כנפל ואפילו דמים אין לו קמ"ל. הרא"ש ד"ה: **יז)** סתמה במתניתין תרי זימני דלא תימא הא דקתני בסיפא נידר ר"מ היא ולא רבנן להכי סתמה ברישא: **יח)** עליו ועכ"ל לרבות אתא דאי למעוטי לישתוק מינה ומכילא ידעינן דאינן סומכין כמו שאין שותפין במירין. ברש"י כת"י: **יט)** להזכיר ולמ"ד לשנות של נכרים הם ע"ש: **יי)** הערכין הס"ד ומה"ד ערך כתוב בפ' נדר דמי: **מו)** עלי נותן תיבות או אם אמר עלי כר' נותן נמחק: **מז)** נערך. גליון בת"כ דריש גרים ועבדים מנין ת"ל ואמרת אליהם משמע דלערך אישים מרבה להו. הרא"ש ד"ל: **יח)** לתרש מדקתני נידרין והא: **יט)** כולו אלמא דאין לו דמים בתרש: **יט)** התם בפ' ותצא דוקא לרשב"ג: **כ)** בדמים ישנו בערכין כו': **כא)** התהם. ע"י תוס' מנחות (דף צ ע"ש ד"ה קמ"ל): **כב)** קרבנו והוי כאלו כתיב כל ראש קרבנו א"נ: **כג)** ראי"ת. אמאי איצטריך למעוטי בפרק שתי מדות יתיו ולא יד שלוחו תיפוק ליה מקרבנו ולא קרבן חבירו ד"ל התיכת אמינא השלוחו של אדם כמותו ולא מקרי קרבן חבירו וא"ת ולכתוב יהו למעוטי שלוחו וכ"ש חבירו ד"ל דלאו קרבנו הוי אמינא דיהו[כא]: **כה)** פרק. ע' תוס' מנחות (דף צ ע"ש) ד"ה לרבות: **כו)** שנתרבתה בשחוטין נתמעטה בחוברין: **כז)** נתרבתה בשחוטין אינו:

עובד

הכל מעריכין. נגזיל (דף ב.) ובנדרים (דף ב.) הזכיר כיוויים שלא להזכיר שם שמים לנטלה כדלימ"ת התם ובכולן לא תפש להזכיר [ג] שלא היו מזכירין שם שמים על הערכין יד] [ג]ערך כמוך בפרשה נדרים דמי עלי ומשין חומו כעבד הנמכר בשוק: **מעריכין.** אם תמר על תחת בשוק שמים על שמים: **נערכין.** אם תמר ערכי עלי או אם תמר תחר עליו ערך פלוני עלי [עליו] ערך פלוני עלי:

נשים ועבדים. משלמין לתחר זמן כשנמכרה אשה או שנמכר העבד כן פ"ה אי נמי כגון שנתנו להם ע"מ שתין לרד או לגבוע רשות להם ואפילו אין להם [טו]נותנין עליהם מיד כדתנן בתוספתא נשים ועבדים נודרים ונידרים אם יש להם זמן אם לאו גובין מהם ואם לאו [כותבין] עליהם וגובין לתחר זמן ועבד תע"ג דגבי מלות יש לו דין אשה לפי ערך זכר הוא נערך [טז] דלמ"ל מיסתמיט תנא למימר אם היה נערך כאשה: **טומטום ואנדרוגינוס נודרין וניודרין.** שהרי יש להם דמים ומעריכין את האחרים אם תמרו ערך פלוני עלי נותן ערך חומו פלוני עלי אם תמר תחר עליהם ערך פלוני עלי לא תמר כלום שזכר ונקבה תמורים בפרשה. ל"ה:

חרש שוטה וקטן. משמע לתחר ליה דמים לתרם [יג] [יב]והא דתמר פרק החובל (ב"ק פה:) תרמו נותן לו דמי כולו [יד] [יג]תרם שתינו יכול להתרפאות לי נמי פירש ר"ת תחרם בידי שמים תית ליה דמים[יד]:

מופלא סמוך לאיש. בן י"ג שנה ויום אחד ומופלג קרי ליה עד שיכלה רוב שיניו ויהא ראוי לשחוט בשר בכותח: **נדר בערכך נפשות.** ממעט לתיתקים ערכין לדמים ממוך ומוכה שתין הוא דלית ליה אבל מנוול אית ליה: **כל שישנו בדמים** קרבנו. גבי סמיכה כתיבי תלתא קרבנו ויקרב ויסמוך ודריש רבי יהושע למה מיייחו קרבנו ולא קרבן חבירו ת"ש דתניא כשהוא אומר קרבנו ולא קרבן חבירו יכול לא יהא כשר אלא בעל הקרבן עצמו ת"ל ויקרב הכהן העולה ויכפר הכהן העולה ויסלח הכהן העולה הא כיצד בעל הקרבן עצמו כשר ושלוחו פסול ר' יהודה אומר אם המר ימיר מאי מעיד ליה לרבות את האשה לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר ואמאי לא קאמר דהוי אמינא נילף תחילת הקדש מסוף הקדש מה נשים ליתבנו בסמיכה אף בתמורה כן ר"י דדוקא לענין יורש ירוש"י דיהודה תחילת הקדש מסוף הקדש משום שאין אדם מביר בקרבן חבירו כדתנן בפ"ק דתמורה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קודשתו חלה בבית הבעלים אף תמורתו בבית הבעלים והכי ליף מה סוף הקדש עשה יורש כאחר אף תחילת הקדש עשה יורש כאחר אבל לענין אישה לא הוי לפינן תחילת הקדש מסוף הקדש דתוספ' הר"ש ועיין בתוס' ומנחות דף ע"ג ע"א ד"ה לפי: [שם] מה סוף הקדש [כו'] יורש אינו מביר (כו') וא"ת הך היקשא מהיכא אתיא ועוד אדליפת תמורה מסמיכה נילף משחיטה יורש שוחט אף תמורה יורש שוחט מסמיכה לפינן דתמורה כסמיכה תרוייהו בחד עניינא דאין אדם מביר בקרבן חבירו וכן אין אדם סומך בקרבן חבירו אבל אדם יכול לשחוט קרבן חבירו כדאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל מכאן ששלוחו של אדם כמותו.

ט) גרלמה דל"ל דיכו הוי לשוחט. וכוונתו דלפ"ז כשמת שלוחו קודם לך עשה דלגי קרא קרבנו למעט פיט מאר ממילא נדע דיכו ממעט לף שלוחו של אדם כמותו. ל"ל דלשוחט שלוחו של אדם כמותו.

שיטה מקובצת (המשך)

תוס' אחרים. **ד)** ואם המר ימיר לרבות את היורש. וא"ת למה לרבנן להאי קרא דאם המר ימיר לרבות את היורש תיפוק ליה דלית להו מיעוט דקרבנו ולא קרבן אביו דהא דרשי תלתא קרבנו לדרשא אחריתי וי"ל דאי לאו המר ימיר לא הוי מוקמינן קרבנו שלישי לרבות בעלי חוברין אלא הוי מוקמינן ליה למעוטי קרבן אביו אבל שותפין הוי אמינא דאין סומכין כמו דאין ממירין אבל השתא דכתיב ואם המר ימיר לרבות יורש על כרחך קרבנו לרבות בעלי חוברין. תוס' הרא"ש וכן כתוב בתוס' תמורה: **ה)** לרבות כל בעלי חוברין (ס"א בעלי קרבן) לסמיכה. תימה דתרתי קרבנו דרשינן למעוטי ואידך לרבות וי"ל דודאי קרבנו משמע מיעוט מיהו קרבנו שלישי לרבות כל בעלי חוברין אתא דאי למעוטי לישתוק מינה ומכילא ידעינן דאין שותפין סומכין כי היכי דאין שותפין ממירין אלא ודאי לרבויי אתא. תוס' הרא"ש: **ו)** נותן אותו ערך פלוני: **ז)** אינו אלא עד י"ג שנה תיבות שיביא שתי שערות נמחק: **ח)** הכל

בנערכין לאתויי: **ט)** בערכך נפשות תיכת כתיב ל"ש: **י)** נקט. גליון א"ג י"ל דלרבותא נקטיה דסד"א דהוי כנפל ואפילו דמים אין לו קמ"ל. הרא"ש ד"ה: **יא)** סתמה במתניתין תרי זימני דלא תימא הא דקתני בסיפא נידר ר"מ היא ולא רבנן להכי סתמה ברישא: **יב)** עליו ועכ"ל לרבות אתא דאי למעוטי לישתוק מינה ומכילא ידעינן דאינן סומכין כמו שאין שותפין במירין. ברש"י כת"י: **יג)** להזכיר ולמ"ד לשנות של נכרים הם ע"ש: **יד)** הערכין הס"ד ומה"ד ערך כתוב בפ' נדר דמי: **טו)** עלי נותן תיבות או אם אמר עלי כר' נותן נמחק: **טז)** נערך. גליון בת"כ דריש גרים ועבדים מנין ת"ל ואמרת אליהם משמע דלערך אישים מרבה להו. הרא"ש ד"ל: **יז)** לתרש מדקתני נידרין והא: **יח)** כולו אלמא דאין לו דמים בתרש: **יט)** התם בפ' ותצא דוקא לרשב"ג: **כ)** בדמים ישנו בערכין כו': **כא)** התהם. ע"י תוס' מנחות (דף צ ע"ש ד"ה קמ"ל): **כב)** קרבנו והוי כאלו כתיב כל ראש קרבנו א"נ: **כג)** ראי"ת. אמאי איצטריך למעוטי בפרק שתי מדות יתיו ולא יד שלוחו תיפוק ליה מקרבנו ולא קרבן חבירו ד"ל התיכת אמינא השלוחו של אדם כמותו ולא מקרי קרבן חבירו וא"ת ולכתוב יהו למעוטי שלוחו וכ"ש חבירו ד"ל דלאו קרבנו הוי אמינא דיהו[כא]: **כה)** פרק. ע' תוס' מנחות (דף צ ע"ש) ד"ה לרבות: **כו)** שנתרבתה בשחוטין נתמעטה בחוברין: **כז)** נתרבתה בשחוטין אינו:

עובד כוכבים וחבירו מחד כו'. לתין ישראל סומך על קרבן עובד כוכבים ולא על קרבן חבירו (מהר) [ממד] קרא נפקי להני לתו קרבנו ניהו אבל חבירו לישראל קרא דסד"ת יג)(ויקרא ג)[ד] יג)(ולא) משום דשקוליס הס ויבוחו שניהס ע)(לעיל כ' כי היכי שהכהן הוא מקריב קרבן שאינו שלו ס"ד שיסמוך ישראל בקרבן חבירו ובקרבן עובד כוכבים נמי ס"ד [דכתן] סומך כמו שהכהן ונתן לו (כדאמר בפרק קמא דתמורה) נפקיס מאל ניכוד כדאמר פ' קמא דתמורה (דף ג:) להכי מתא קרבנו דממעט מדכתיב **לרבות האשה.** שאס המירה קרבנה יהא מומר ל"ה. לפי שכל הענין אינו אלא מדבר אלא בלשון זכר כו' ומ"ג דכל המורה כולה נמי בלשון זכר נאמרה מ"מ אמרינן לתיתוי מאי שנא דלא מתא לתיתוי אוה לתיס לכל עונשין אבל בתמורה אי לאו קרא דהוה אוה לתיס כדאמרינן התס

פרק קמא דתמורה (שם):

ורבי יהודה ואם לא דריש. כלומר וי"ו לא דריס כדאיתא בתמורה פרק קמא (שם)(טו): **שאינו צריך לאמו.** מפרס בתמ' סוכה (דף כח:) כל שניעוד מעמו ואינו קורא לימא. ל"ק: **הכל חייבין בציצית.** אס יש להס עליס ואס לא יוכל לקנות עליס ולא אינן מייבין לו למ"ד מוכח עליס ולא למ"ד מוכח גברא (מנחות דף מא.) דליכא ניייהו אלא כלי קופקא ומ"ג דמ"ל מלאכת לרב קטינה סדינא בקייטא וסרבלא בסיתוא ליליס מה תהא עליה כלומר וכי אתה מבקש עלולות להפטר מליליס כדמפרס התס (דף מא:) [מעשה] (עלה) מ"ל בציצית ליתתא ענשין ליינו דווקא בזמן שהכהן עובד כוכבים ורבי יהודה שנאמר [ב] יראה יראה בדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו ואיבעית אימא לעולם לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ודקא קשיא לך דרבינא לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה

[ג]דתנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה אמרו להם ב"ש תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר [ד]לא תוהו בראה לשבת יצרה [ו]אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש [ח]הכל חייבין בתקיעת שופר לאיתויי מאי [י] לאיתויי קטן שהגיע לחינוך [ט]דתנן [יא]אין מעכבין את [יב] הקטן מלתקוע ביו"ט [יג]הכל חייבין במקרא מגילה [יד]הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתויי מאי

עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקי אייתרי להו תרי חד קרבנו ולא קרבן אביו ואידך לרבות כל בעלי [ז]חוברין לסמיכה ורבי יהודה האי [א]המר ימיר מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות את האשה דתניא לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר מה סופינו לרבות את האשה ת"ל ואם המר ימיר ורבנן מואם ור' יהודה ואם לא דריש: הכל חייבין בסוכה לאיתויי מאי לאיתויי [א]קטן שאינו צריך לאמו דתנן [ג]קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה הכל חייבין בלולב לאיתויי מאי [ג] לאיתויי [ב]קטן היודע לנענע דתנן [ג]קטן היודע לנענע חייב בלולב הכל חייבין בציצית לאיתויי מאי לאיתויי [ג]קטן היודע להתעטף דתניא [ד]קטן היודע [ג] להתעטף חייב [ד] בציצית הכל חייבין בתפילין לאיתויי מאי לאיתויי קטן היודע לשמור תפלין [ד]דתניא [ה]קטן היודע לשמור תפלין [ה] אביו לוקח לו תפלין [ו] [ה]הכל חייבין בראייה לאיתויי מאי לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין [ו] חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני הניחא למאן דאמר כולן תשלומין זה לזה אלא למ"ד כולן תשלומין לראשון לאיתויי סומא באחת מעיניו ודלא כי האי תנא [ז]דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה [ו]סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה שנאמר [ח] [ב]יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו ואיבעית אימא לעולם לאיתויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין ודקא קשיא לך דרבינא לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה [ט]

[ז]דתנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה אמרו להם ב"ש תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר [ח]לא תוהו בראה לשבת יצרה [ו]אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש [ח]הכל חייבין בתקיעת שופר לאיתויי מאי [י] לאיתויי קטן שהגיע לחינוך [ט]דתנן [יא]אין מעכבין את [יב] הקטן מלתקוע ביו"ט [יג]הכל חייבין במקרא מגילה [יד]הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתויי מאי

עובד כוכבים וחבירו. לתין ישראל סומך על קרבן עובד כוכבים ולא על קרבן חבירו: **מחד קרא נפקי.** להני לתו קרבנו ניהו אבל חבירו לישראל קרא דסד"ת הוא יוצא: **שבל הענין.** של תמורה: **מה סופינו.** ממה סופינו לרבות את האשה [יג] (בקרבנה) שאס המירה בקרבנה יהא מומר: **שאינו צריך לאמו.** מפרס בתמסכת סוכה (דף כח:) שניעוד מעמו ואינו קורא לימא: **מי שחציו עבד וכו'.** אבל עבד גמור פטור לכתיב אח פני האלון ה' מי שאין לו אלון אלא הוא: **ולרבינא דאמר כו'.** פרק קמא דמגיגה (דף ד.) ומייתי לה מסיפא דממניתין דתסס קאני ועבדים שאין משוחררין: **חיגר.** פטור מן הסייה דרגלים כתיב פרט לבעלי קנין[ג]: **הניחא למאן דאמר.** בפ"ק דמגיגה (דף ט.) דהא דקאמר כל שבעצמו הימים משלומין זה לזה אני לרשאון ואני לאני אלמא כל חד וחד מצד בפני עצמו הוא ואין משלומין זה לזה אלא לענין למימר למאן דלא מזי ברשאון ומזי באני מייב:

תשלומין לראשון. למי שהיה לאוי ומתוייב ברשאון להקריב מקריב והולך כל שבעה ומי שלא נראה ברשאון שוב אין מייב להס כולן אין משלומין ברשאון מאי מיבא למימר: **במשנה ראשונה.** קודס שהודו ב"ש היס במזקס עבד אבל לאחר שחזרו להודות הוחיל ובידיעו לשמרכו כמשומרכו דמי שאין רשות לרבו עליו ולא קניין ביס לחדון לאחר ב"ש והא למיבעיא ליס (ניתין דף מב:) במעובד גבי קנס לא ילמיד כיון למעובד גבו שיחרור אבון קניין לא ילמיד מקום שאין יכול לעבדו מלעולת לרבו כדי לעשות מלאכתו אבל מקום שאין יכול לעבדו מלעולת לרבו כדי לעשות מלאכתו אבל מקום שאין יכול לעבדו מלעולת לרבו כדי לעשות מלאכתו אבל מקום שאין יכול לעבדו מלעולת לרבו כדי לעשות מלאכתו **שהגיע לחינוך.** פלוגתא היא בפרק ר' ליומא (דף פב.) מד אמר כשר [ט](שיט) [ומד אמר] כשר תמני וי"ל כשר תשע כשר עשר שמתכנין אומו למעות ל"ה. ולא נהירא לתסס בחינוך קטן להתענות אייתי אבל נשאר מצות כל אחד ואחד לפי דרכו כדאשכתן לעיל גבי לולב וסוכה ותפלין: **אין מעכבין תינוקות מלתקוע.** בפרק ר' דר"ה (דף גב.) מקשה הספר מדקתני אין מעכבין הס לכתחילה [יח] (מעכבין) לא אמרינן להו זילו תקעו והדר תני

א) מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ו ב) מיי' פ"ו מהלכות לולב הלכה יט סמג עשין מג טוש"ע ג"ח סימן תרמט סעיף ב: **יא** ב מיי' פ"ו מהלכות לולב הלכה יט סמג עשין מד טוש"ע ג"ח סימן תרמו: **יב** ג מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ט טוש"ע ג"ח סי' יח סמ"ג ג: **יג** ד מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יג טוש"ע ג"ח סי' לז סמ"ג ג: **יד** ה ו מיי' פ"ג מהל' מגילה הלכה ג: **טו** ז מיי' פ"ו מהלכות עבדים הלכה ז טוש"ע ג"ד סימן רמז סעיף סב: **טז** ח מיי' פ"ג מהל' שופר הלכה ז ועי"ש טוש"ע ג"ח סימן תקלו בהג"ה: **יז** ט מיי' פ"ג מהלכות מגילה הלכה ג טוש"ע ג"ח סי' תרפט סעי' ג:

גמ' אין מעכבין כו'. עי' תוס' ד"ה לף ל"ג ד"ה מניא, וע"ל כו':

רש"י ד"ה ולרבינא וכו' ומייתי כו'. נ"ל למ"ד לעיל מיקמי דרבינא ילפינן ממקקנא:

גמ' דתנן אין מעכבין כו'. עי' תוס' ד"ה לף ל"ג ד"ה מניא, וע"ל כו':

רש"י ד"ה ולרבינא וכו' ומייתי כו'. נ"ל למ"ד לעיל מיקמי דרבינא ילפינן ממקקנא:

גמ' א) לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיְתָה הִוא וְתְמוּרָתוֹ תִּהְיֶה קֹדֶשׁ: (ויקרא כז, י) **ב)** שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ: (שמות כג, יז) **ג)** כִּי כֹה אָמַר יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֶׂהָ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד: (ישעיה מה, יח) **תוס' ד)** אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לְרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: (ויקרא א, ג) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשֻׁחַט פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכ�ֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָּבִיב: (ויקרא ג, ב) **ה)** שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (שמות לד, כג)

ג) חוברין. ס"א קרבן: **ב)** לאתויי קטן היודע לנענע כדאמרינן בסוכה מוליך ומביא לד' רוחות כו'. ואיתא בירושלמי דציצית ג' נענועים לכל רוח ובני הכין חד והכין חד כו' כדאיתא בגנדה דד' סממנין מעכבירן על הכתם דבני אמטורי חד ואתויי חד כו' ולפי זה צריך ל"ו נענועים ד' לד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה. תוספות אחרות: **ג)** להתעטף. י"א כשהוא מתעטף מתעטף בימין ומשהוא נוטל נוטל בשמאל. רש"י בכתי"ו: **ד)** בציצית. גליון ואפי' ל"ד עיצית חוכת טלית הוא תלאהו הכתוב ביודע להתעטף דאז קרינן ביה אשר תכסה בה. הרא"ש ד"ל ועי' בתוס': **ה)** אביו לוקח לו תפלין. הא דנקט לקיחה טפי בתפילין מבהגך משום דתפלין מעשה אומן הן אבל ללולב מצוי הוא. גליון א"ע יכול אדם בלולב של חברו ע"כ. וכן ציצית כבר יש לו הטלית דאם אין לו טלית אין חייב בציצית ובשביל חוטי הציצית שהוא דבר מועט לא שייך לומר לקיחה. תוס' וכן בתוס' הרא"ש: **ו)** הכל חייבין בראיה. לא מיירי בקרבן ראיה דהרי תנן התם הראיה שתי כסף והיינו ראית קרבן. תוס' אחרות: **ז)** לאתויי מאי לאתויי חיגר: **ח)** שנא' ג"א יראה יראה כדרך כו' מה לראות בשתי עיניו דכתיב לכל מראה עיני הכהן אף ליראות כו': **ט)** כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה: **י)** לאתויי קטן שהגיע לחינוך (דתניא) [דתנן] אין מעכבין. במס' ר"ה אמרינן במשנה אין מעכבין את התינוקות מלתקוע אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו ובגמרא אמר ר"א אפילו בשבת וע"ש במקום ב"ש איירי כדתנן ריש פ' בתרא דר"ה וע"ש שלא על סדר תקיעות איירי דאי איר על סדר תקיעות אפילו לתקוע בעבורם שרי כדאמרי' רב מקדש בביתיה כדי להוציא בניו ובני ביתו תנ"ה מתעסקין עמהן עד שילמדו ואין מעכבין את הנשים ואת התינוקות לתקוע בי"ט ואית דגר' אח"כ הא גופה קשיא אמרת מתעסקין עמהן עד שילמדו אלמא אמרינן להו תקעו והדר תני אין מעכבין כו' עכובי הוא דלא מעכבינן אבל לכתחילה לא אמרינן להו תקעו לא קשיא כאן בקטן שהגיע לחינוך

גמ' ז) כ"ע קרבן **ג)** סוכה כח. **ג)** סם מנ. **ד)** תוספתא דמגיגה פ"ע (מנחות מנ.) סוכה מב. **ה)** [מגיגה ב.] **ו)** מגיגה ב. ד: סנהדרין ד: ע"ש [תוספתא דמגיגה פ"ע ע"ש] **ז)** סנהדרין פח. עזיות פ"ע מסכת יג ב"ב יג. גיטין מע. מגיגה ב: **ח)** [ר"ה ד ו"ו] **ט)** [ר"ה כט.] **ע)** כ"ה לט: **י)** [תוס' דמגילה פ"ב] **יא)** מגילה יט: ברכות טו. **תוס' יב)** כ"ע קרבנו קרינא ביה **יג)** [כ"ע ג"ע] **יד)** [כ"ע סניסה דכי היכי] **טו)** [ועיין תוספות מנחות נא: ד"ה ומ"ו] **טז)** כ"ע והא דאמר נא: ד"ה ומ"ו] **יז)** כ"ע והכי ד"קרנין יט)** ועיין בהגר"ע הלכות ציצית **יט)** כ"ע אבל כ) ועיין סם ביומא

כאן כו' פי' קטן (שהגיע) לחינוך כדאמרי' קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו אבל לכתחילה לא אמרי' להו תקעו דלא ספינן להו איסורא והא דאמרי' מתעסקין עמהן שילמדו איירי בקטן שהגיע לחינוך וליכא לפורושי איפכא דלא הגיע לחינוך מתעסקין עמהן ובהגיע לחינוך אין מעכבין דהא הכא מוקמינן הכל חייבין בתקיעת שופר בקטן שהגיע לחינוך אלמא לכתחילה אמרי' להו תקעו ומיהו תימה דמייתי הכא (דתניא) [דתנן] אין מעכבין את התינוקות לתקוע ואדרבה הו"ל לאתויי הכא אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו דההיא הוו"ל דבמשנה אינו קשה רישא לסיפא דאיכא למימר דהולך ומפרש אבל לא בהברייתא ליכא למימר הכי דהא תניא תחילה מתעסקין עמהן עד שילמדו והדר תני אין מעכבין [את התינוקות אבל נשים מעכבין] והתניא אין מעכבין את התינוקות לתקוע ומוקי לה להא דאין מעכבין כרבי יוסי דאמר נשים סומכות רשות משמע דלמ"ד נשים סומכות רשות לכתחילה לא אמרי' להו תקעו ובפרק בסוי הדם אמרי' דלמ"ד נשים סומכות אפילו אנשים תוקעין להם וצ"ל הא דתני אין מעכבין דמשמע לכתחילה לא אמרי' להו תקעו לא קשיא דר"ה ויש דגורסין התם איכא דפריך רישא לסיפא גירסא אחרת תוס' ועיין שם בתוס': **יא)** את התינוקת תיבת הקטן נמחק: **יב)** תיבת בקרבנה נמחק: **יג)** קבין. גליון ותיגר היינו בעל קבין אבל צולע על ירכו שלש רגלים קרינן ביה. ברש"י כת"י: **יד)** מקריב והולך כל: **טו)** כנפות. גליון מיהו צריך להשתדל לקיים כל המצות וכי משה רבינו היה תאב לאבול מפירות הארץ אלא מצות התלויות בארץ וכ"ש מצות ציצית שהיא שקולה כנגד כל המצות. הרא"ש ד"ל: **טז)** דדאי דלאו דומיא: **יז)** מזכורך אבל דאי נראה דאף: **יח)** לכתחלה מעכבין ולא:

עין משפט נר מצוה

ט) ס"ל ולכ"ע לף מתי נוכלי לגלף לתתוי תשמ ושיך לעיל קומס ד"ה וילפי.